

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Квас В.М. кандидат педагогічних наук

Кіровоградський державний педагогічний університет імені

Володимира Винниченка

Інтеграція України до загальноєвропейського освітнього простору, кардинальні зміни на ринку праці потребують перегляду традиційних підходів до підготовки фахівців у вищій школі та моніторингу ефективності здійснюваних заходів. У зв'язку з цим освіта у вищій школі має відповідати соціальному замовленню і бути орієнтована на підготовку майбутніх фахівців, готових до професійного та творчого зростання, до розширення власних освітніх ресурсів. Зміни, що відбулися в суспільстві за останні десятиліття, актуалізують проблему професійного самовдосконалення майбутніх учителів, що все більше стверджується в якості одного з основних критеріїв ефективності професійної діяльності фахівця будь-якого профілю, в тому числі педагогічного.

Аналіз джерельної бази у вітчизняній та зарубіжній педагогіці вказує на те, що накопичено досить багато наукових ідей, теоретичних положень, присвячених проблемі професійного самовдосконалення у вищій школі. З'ясування окремих аспектів досліджуваної проблеми у педагогічній науці здійснювалося у різних напрямках: професійне самовдосконалення вчителів (О. А. Абдулліна, А. М. Богуш, С. У. Гончаренко, М. Б. Євтух, Н. В. Кічук, Н. В. Кузьміна, О. Г. Мороз, О. Я. Савченко); самовдосконалення на етапі оволодіння теоретико-методологічними засадами майбутньої професії (А. Г. Болгарський, І. П. Гринчук, Г. С. Дідич, В. І. Дряпіка, Т. М. Завадська, Л. Г. Коваль, Т. А. Колишево, Г. С. Костюк, Г. М. Падалка, П. В. Харченко, Б. О. Яворський, О. Г. Ярошенко). Професійне самовдосконалення майбутніх учителів розглядалося в контексті вирішення проблеми розвитку особистості щодо реалізації завдань професійної діяльності (Л. С. Виготський, Г. С. Костюк, О. М. Леонтьєв, Л. С. Рубінштейн).

Проблема професійного самовдосконалення має міждисциплінарний характер. Так, з філософської точки зору процес самовдосконалення розглядають як розвиток «самості» і пов'язують його з джерелом свідомої, цілеспрямованої активності, діяльності людини [2, с. 201]; або як здатність кожної людини до самозміни [4, с. 210 – 211].

Сучасні психолого-педагогічні дослідження розглядають самовдосконалення як найважливішу умову безперервного розвитку особистості, що визначають її професійну успішність, і підкреслюють важливість стимулювання цього процесу. Наприклад, А. Маслоу самовдосконалення розглядає як «напружений процес поступового зростання, кропітку працю маленьких досягнень, які визначаються й зовнішніми факторами» [3, с. 56].

У педагогічних дослідженнях самовдосконалення розглядається як процес, що об'єднує в собі мотиви, інтереси і ціннісні орієнтації особистості. На думку Д. А. Белухіна, «у самовдосконаленні виражається позитивне ставлення до професії, схильність та інтерес до неї, бажання поліпшити свою підготовку, задовольнити матеріальні і духовні потреби, займаючись працею в галузі своєї професії» [1, с. 13].

Таким чином, самовдосконалення – це процес свідомого управління розвитком своїх особистісних якостей і здібностей. Професійне самовдосконалення майбутніх учителів – це свідомо діяльність в системі неперервної освіти, яка спрямована на підвищення фахового рівня, професійну самореалізацію, і є феноменом, що відображає якісно нову характеристику функціонування педагогічної системи навчання студентів, що ґрунтується на науковій основі з урахуванням теоретичних і методичних засад вітчизняної і зарубіжної педагогіки.

Питання професійного самовдосконалення набувають особливої актуальності для особистості в період навчання у вищому навчальному закладі, оскільки саме в цей період закладаються мотиваційно-ціннісні, когнітивні та рефлексивно-діяльнісні основи професійного саморозвитку особистості. Тим

самим важливим завданням вузу є стимулювання потреб в професійному самовдосконаленні майбутніх вчителів.

Попри безперечну теоретичну і практичну значущість досліджень у вирішенні проблеми професійного самовдосконалення майбутніх учителів аналіз проблеми та вивчення досвіду підготовки майбутніх учителів хімії дозволив виявити суперечностей, які об'єктивно існують у навчальному процесі вищих навчальних закладів. Не зважаючи на об'єктивні потреби сучасного суспільства в педагогічних кадрах, здатних до професійного самовдосконалення підготовка вчителя хімії у вищій школі відбувається за сформованою традиційною системою, що характеризується недооцінкою ролі самовдосконалення у підвищенні теоретичного, психолого-педагогічного та фахового рівнів. Крім того, формування готовності студентів – майбутніх учителів хімії до професійного самовдосконалення ускладнюється й через недостатню теоретичну й технологічну забезпеченість цього процесу в аспекті визначення його змісту, організації та діагностики.

Отже, виникає необхідність створення цілісної, науково обґрунтованої педагогічної системи професійного самовдосконалення майбутніх учителів природничих дисциплін, яка забезпечила б високий рівень психолого-педагогічної освіти відповідно до вимог гуманістичної парадигми та створила б умови для вдосконалення професійно значущих якостей, формування комунікативної компетентності, розвитку організаційних здібностей.

Список використаних джерел

1. Белухин, Д.А. Личностно ориентированная педагогика в вопросах и ответах / Д.А. Белухин. – М.: МСПИ, 2006. – 312 с.
2. История философии: Запад – Россия – Восток. Книга четвертая: Философия XX в.; под ред. Н.В. Мо-торшиловой и А.М. Руткевича. – М.: Академия, 2000. – 760 с.
3. Маслоу, А. Самоактуализация / А. Маслоу // Психология личности: тексты. – М.: Изд-во МГУ, 1982. – С. 108 – 117.
4. Философский словарь; под ред. И.Т. Фролова. – 4-е изд. – М.: Политиздат, 1980. – 444 с.